

dr hab. Beata Tarczydło, prof. AGH
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem

Kraków, 31.12.2025.

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Franciszka Bolechowskiego
pt. *Wpływ Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój*
przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce

Podstawa sporządzenia recenzji

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Franciszka Bolechowskiego pt. *Wpływ Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce* opracowana została w oparciu o pismo Pana Dyrektora Szkoły Doktorskiej UEK prof. dr hab. Stanisława Popka, informujące mnie, że uchwałą Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie na posiedzeniu 23 października 2025 roku zdecydowano o powołaniu mnie na recenzentkę niniejszej dysertacji (stosowne dokumenty i pracę doktorską otrzymałam 31 października 2025 roku).

Opiniowana dysertacja przygotowana została pod kierunkiem naukowym Pani Promotor dr hab. Renaty Seweryn, prof. UEK i Pani Promotor Pomocniczej dr Zofii Gródek-Szostak.

Waga podjętej problematyki badawczej

Problematykę recenzowanej dysertacji umiejscowić należy w aktualnych i wręcz kluczowych obszarach skutecznego zarządzania przedsiębiorstwem turystycznym ze wsparciem Instytucji Otoczenia Biznesu.

Rozwój przedsiębiorstw jest ważnym obszarem badawczym i praktycznym w naukach o zarządzaniu i jakości. Obejmuje strategiczne i operacyjne zmiany systemów podmiotów rynkowych (np. turystycznych MŚP) mające na celu osiągnięcie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej, co realizowane jest przez stosowne metody zarządzania przy

uwzględnieniu klasycznych funkcji planowania, organizowania, koordynacji, motywowania i kontroli wraz z systemami zapewnienia jakości i ciągłego doskonalenia. Zapewne, rozwój przedsiębiorstw to dynamiczny proces, który jest polem zastosowania i testowania wiedzy z nauk o zarządzaniu i jakości, a zapewnienie jego sukcesu w długim okresie opiera się na wdrożeniu skutecznych systemów zarządzania jakością i ciągłym doskonaleniu, w czym istotną rolę mogą odegrać Instytucje Otoczenia Biznesu respektujące politykę państwa i dyrektywy unijne.

Uwzględniając powyższe, problematykę rozprawy doktorskiej mgr Franciszka Bolechowskiego pt. *Wpływ Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce*, należy uznać za aktualną i szczególnie ważną w rozwoju wiedzy nauk o zarządzaniu i jakości, w zakresie zgłębiania zagadnień zarówno zarządzania przedsiębiorstwami turystycznymi, jak i skutecznego prowadzenia na ich rzecz wsparcia przez Instytucje Otoczenia Biznesu, takie jak Centra Transferu Technologii, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, Inkubatory Technologiczne, E-inkubatory, Parki Technologiczne, Centra Innowacji, Ośrodki szkoleniowo-doradcze, Pre-inkubatory, Inkubatory Przedsiębiorczości, Regionalne i lokalne fundusze pożyczkowe, Fundusze poręczeń kredytowych i inne powoływane w tym celu podmioty. Zauważalne jest także coraz większe znaczenie społeczne, gospodarcze i zarządcze sektora turystycznego, który odgrywa znaczącą rolę w obszarze wzmacniania potencjału kulturowego regionów, aktywizacji społecznej oraz poprawy wyników gospodarczych lokalnie, regionalnie i krajowo.

Ponadto, dla przedsiębiorcy zainteresowanego rozwojem MŚP sektora turystycznego istotne są zdiagnozowane determinanty ich skutecznej współpracy z przedstawicielami IOB zgodnie z aktualną polityką państwa i europejską, dlatego uważam, że temat recenzowanej rozprawy jest aktualny i ważny, a treści w niej zawarte nie tylko przyczyniają się do rozwoju wiedzy, ale mają także wymiar aplikacyjny. Co więcej, w kontekście aktualnych wyzwań makroekonomicznych i post pandemicznej odbudowy sektora turystycznego, tematyka rozprawy jest aktualna i wysoce użyteczna, a wyniki przeprowadzonych rozważań i badań mogą stanowić istotny wkład w rozwój polityki wspierania turystycznego sektora MŚP w Polsce.

Struktura rozprawy i jej charakterystyka

Praca składa się ze wstępu (s. 6-12), pięciu rozdziałów (dwóch teoretycznych, trzeciego metodycznego oraz dwóch empirycznych; s. 13-219), zakończenia (s. 220-225), spisów: bibliografii, tabel, rysunków i załączników oraz aneksu zawierającego: Zał. 1. Wyniki testów

istotności (s. 264-270); Zał. 2. Kwestionariusz ankiety (s. 271-278); Zał. 3. Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego do badania przedstawicieli IOB (s. 279-280). Dysertacja ma charakter teoretyczno-empiryczny, a zawarte w niej treści odpowiadają jej tematowi. Praca ma właściwą strukturę do przyjętych założeń i metodyki badawczej.

W pierwszym rozdziale rozprawy Autor szeroko opisał Instytucje Otoczenia Biznesu, ich specyfikę, rodzaje i rolę we współczesnej gospodarce z uwzględnieniem założeń i nurtów nowej ekonomii instytucjonalnej. Pewny niedosyt w treściach tej części teoretycznej rozprawy wiąże się z enigmatycznym odniesieniem do nauk o zarządzaniu i jakości.

Obszerny rozdział 2. (s. 41-85) zawiera wiele wartościowych treści o sektorze MŚP z perspektywy krajowej i europejskiej, choć analizując całość nasuwa się spostrzeżenie zbyt szerokiego opisu małych i średnich przedsiębiorstw skoro w temacie zdecydowano się na sektor turystyczny. Na plus oceniam opis specyfiki funkcjonowania MŚP w polskiej branży turystycznej (2.3.) oraz rzetelny opis o wysokich walorach poznawczych 2.4.1. Działań Unii Europejskiej w zakresie wspierania MŚP i 2.4.2. Znaczenie Instytucji Okołobiznesowych w działalności gospodarczej MŚP. Znowu nasuwa się myśl o zbyt wąskim odniesieniu do nauk o zarządzaniu i jakości.

Rozdział 3. Zawierający opis metodyki badań empirycznych nosi cechy naukowego i rzetelnego podejścia, z osadzeniem celów i hipotez w kontekście nauk o zarządzaniu i jakości (s. 89). W mojej opinii rozdział jest kompletny i satysfakcjonujący. Szczegółowo opisano cele, przedmiot i podmioty badań oraz hipotezę główną i osiem cząstkowych. Następnie przybliżono etapy postępowania badawczego z ich klarowną prezentacją na rysunku 8., s. 90 i solidnym opisem (s. 89-100) oraz właściwym przybliżeniem metod analizy materiału empirycznego (3.3.) i charakterystykami badanych zbiorowości, osobno dla 108 przedsiębiorstw turystycznych (3.4.1.) i 83 Instytucji Otoczenia Biznesu (3.4.2.).

W dalszej części ocenianej pracy zawarto wyniki badań pierwotnych (s. 118-219). Tę część dysertacji oceniam najwyżej. Zawiera ona wartościowe wyniki badań pierwotnych Autora o wysokich walorach poznawczych i aplikacyjnych.

W czwartym rozdziale zatytułowanym *Przesłanki i bariery korzystania ze wsparcia IOB przez polskie przedsiębiorstwa turystyczne* Autor wnikliwie i kreatywnie z użyciem metod statystycznej analizy danych zaprezentował źródła pozyskiwania informacji o zakresie usług IOB, powody nawiązywania współpracy, współczesne kryzysy jako stymulanty kooperacji pomiędzy IOB a przedsiębiorstwami turystycznymi oraz przeszkody w relacjach rozważanych podmiotów z bardzo szczegółową analizą i wartościową prezentacją wyników badań

ilościowych i jakościowych. Sposób omówienia wyników świadczy o bardzo dobrym warsztacie badawczym Doktoranta.

W piątym rozdziale dysertacji pt. *Konsekwencje wspomagania polskich MŚP branży turystycznej przez IOB* mgr Franciszek Bolechowski umiejętnie pogrupował beneficjentów usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu, zakres wykorzystania pomocy, korzyści wynikające z takich współprac oraz podjął udaną próbę oceny skuteczności wpływu IOB na rozwój przedsiębiorstw sektora turystycznego MŚP w Polsce. W mojej opinii treści rozdziału świadczą o bardzo dobrym warsztacie naukowym Autora z użyciem właściwych metod statystycznych i umiejętną prezentacją wyników badań.

W zakończeniu mgr Franciszek Bolechowski sformułował wnioski wynikające z przeprowadzonych rozważań i badań, właściwie odniósł się do realizacji celów dysertacji i weryfikacji postawionych hipotez badawczych. Wreszcie wskazał osiem rekomendacji dla decydentów politycznych oraz zarządzających finansowaniem instytucji wsparcia oraz dla samych IOB wspierających turystyczne MŚP, które jednak mają charakter zbyt postulatywny i mam nadzieję w czasie obrony pracy poznać więcej szczegółów z tym związanych. W podsumowaniu tej części pracy Autor wskazał też kierunki dalszych badań naukowych.

Ważnymi elementami opiniowanej rozprawy są wzory narzędzi pomiarowych, tj. kwestionariusza ankiety do badania Wpływu Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce (zał. 2.), obejmującego stosowny wstęp, 24. pytania zasadnicze oraz 5. pytań metryczkowych i podziękowania oraz Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z wybranymi Instytucjami Otoczenia Biznesu (IOB) (zał. 3.) zawierający 24. szczegółowe zagadnienia/pytania badawcze.

Pragnę podkreślić, że w części empirycznej dysertacji Autor rzetelnie odniósł się do wszystkich pytań z badań ankietowych oraz z badań z wykorzystaniem indywidualnych wywiadów pogłębionych. Wysoko oceniam zakres prac, rzetelną analizę wyników, w tym zastosowanie metod i testów statystycznych oraz klarowną prezentację wartościowych rezultatów badań własnych. Uzyskane wyniki z badań mieszanych umożliwiły realizację celów i weryfikację postawionych hipotez.

Metodyka badawcza recenzowanej dysertacji

W opiniowanej dysertacji ogólnie przyjęto następującą metodykę: problem badawczy (wynikający z tematu), studia literatury, zidentyfikowanie luki badawczej, sformułowanie celu głównego i sześciu celów szczegółowych, postawienie hipotezy głównej i ośmiu hipotez

szczegółowych, badania własne Autora ilościowo-jakościowe z triangulacją metod badawczych (wg. etapów postępowania badawczego, rys. 8, s. 90), badania uzupełniające z pomocą Centrum Badawczo-Rozwojowego Biostat, analiza uzyskanych wyników z użyciem metod statystycznych i weryfikacją hipotez oraz sformułowanie wniosków i rekomendacji, a w zasadzie ośmiu zaleceń o postulatywnym charakterze.

W wyniku przeprowadzonych studiów literatury mgr Franciszek Bolechowski zidentyfikował lukę badawczą w postaci braku opracowań dotyczących wpływu IOB na sektor turystyczny (tak ważny dla gospodarki wielu krajów). Dostrzegł również niedobór pogłębionych badań empirycznych dotyczących skuteczności działań IOB w warunkach polskich. W świetle zidentyfikowanej luki badawczej Autor sformułował cel główny dysertacji *„diagnoza gospodarczo-społecznych konsekwencji współpracy przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce z Instytucjami Otoczenia Biznesu, poprzez zidentyfikowanie przyczyn i stopnia korzystania przez te przedsiębiorstwa z usług IOB oraz określenie wynikających z tego tytułu korzyści i barier”* oraz sześć celów szczegółowych: *„1. Ustalenie źródeł informacji o ofercie Instytucji Otoczenia Biznesu. 2. Rozpoznanie przyczyn korzystania ze wsparcia IOB przez polskie przedsiębiorstwa turystyczne. 3. Identyfikacja barier współpracy turystycznych MŚP z IOB. 4. Wskazanie usług IOB cieszących się największym zainteresowaniem wśród polskich przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP. 5. Określenie efektów generowanych w wyniku integracji turystycznego sektora MŚP z IOB w Polsce. 6. Ocena użyteczności IOB w rozwoju sektora MŚP polskiej branży turystycznej”*, które uważam za trafne i dobrze rozpracowane w treści dysertacji.

Po zapoznaniu się z zawartością rozprawy naukowej, uważam, że Autor właściwie rozpracował temat *Wpływ Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce*. Sposób prowadzenia wywodu, w tym dobór i kompletność argumentów oraz adekwatność wyprowadzonych na tej podstawie wniosków oceniam pozytywnie.

Doktorant wykazał się dobrym warsztatem pracy, właściwie dobrał i rzetelnie przeanalizował 213 źródeł informacji [w istotnej części dostępnych w sieci Internet, o czym świadczą wskazywane w zestawieniu bibliografii (s. 226-251) linki], w tym znaczącą część w języku angielskim.

W mojej opinii mgr Franciszek Bolechowski wykazał się umiejętnością przytaczania stanowisk innych autorów i ich konstruktywnego komentowania, posiada umiejętność prowadzenia logicznego wywodu naukowego, zastosowania odpowiednich narzędzi, metod i testów statystycznych (opisanych w części metodycznej 3.3. i empirycznej rozprawy,

tj. w rozdziałach 4. i 5.) do analizy uzyskanych wyników badań pierwotnych oraz formułowania wniosków. Przeprowadzone przez Autora badania własne wtórnych i pierwotnych źródeł informacji oraz ich analiza i sposób prezentacji wyników wskazują, że posiada on umiejętność zaprojektowania i zrealizowania badań naukowych. Temat *Wpływ Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce*, został w odpowiedni sposób do współczesnego stanu wiedzy rozpracowany, zarówno od strony teoretycznej, jak i empirycznej. Najprawdopodobniej Autor nie sformułował ostatecznych wniosków i rekomendacji w rozważanym obszarze, ale zapewne przyczynił się do rozwoju wiedzy w podjętej tematyce. Z treści dysertacji wynika, że Doktorant potrafi także opisać ograniczenia zrealizowanych badań oraz wskazać ich dalsze kierunki, co wysoko oceniam u Kandydata do stopnia doktora w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Reasumując, w opiniowanej rozprawie mgr Franciszek Bolechowski podjął ważny problem badawczy – *wpływ IOB na rozwój przedsiębiorstw turystycznych MŚP w Polsce*, co ma istotne znaczenie we współczesnych procesach rynkowych i właściwie go rozpracował. Wykazał się dużą dociekliwością naukową, rzetelnością w realizacji badań własnych na potrzeby dysertacji i analizie uzyskanych wyników z wykorzystaniem narzędzi i metod statystycznych oraz skutecznością (pokonał napotkane bariery, głównie niechęci do udziału w badaniach przedstawicieli przedsiębiorstw turystycznych i Instytucji Otoczenia Biznesu) co zasługuje na pochwałę i świadczy o umiejętności prowadzenia pracy naukowej.

W trakcie publicznej dyskusji nad rozprawą oczekiwałabym odniesienia się do następujących kwestii:

1. Reprezentatywność przeprowadzonych badań ankietowych oraz czynniki, argumenty wskazujące na możliwość uogólniania uzyskanych wyników na rynek polski.
2. Zrównoważone podejście w praktykach zarządczych w sektorze turystycznym MŚP w Polsce i działaniach wspierających IOB.
3. Doprecyzowanie rekomendacji, podanie pomysłów konkretnych działań przynajmniej dla 2-3 z ośmiu zaproponowanych w zakończeniu dysertacji (s. 223-224).

Ocena pracy doktorskiej pod względem techniczno-redakcyjno-formalnym

Praca napisana została poprawnie i logicznie, z czytelną szatą graficzną, choć Autor nie ustrzegł się drobnych błędów (literówek, stylistycznych), które zasadniczo mieszczą się w normie do 4 na stronie, ale jednak ich występowanie skłania do zalecenia korekty językowej przed ewentualnym planem wydania rozprawy w formie książkowej).

W recenzowanej pracy zastosowano harwardzki sposób odniesień do literatury w tekście zasadniczym jedynie z częściowym wskazywaniem numerów stron, co jest dopuszczalne w tego typu opracowaniach, choć obiektywnie utrudnia dotarcie do szczegółowych źródeł informacji i konkretnych odniesień i tym samym częściowo obniża wartość poznawczą i merytoryczną dysertacji.

Objętość rozprawy 280 stron, nieco wykracza poza standardy (ok. 200 stron), o czym wspominałam przy opisie struktury teoretycznej części pracy (rozdziały 1. i 2.), z drugiej strony walory merytoryczne zawartych treści skłaniają do akceptacji jej objętości. Dobrze, że w pracy zawarto załączniki, w tym wzory narzędzi pomiarowych i wyniki statystycznych testów istotności, które mieszczą się we wskazanej liczbie stron.

Na plus oceniam sposób prezentacji wyników badań w postaci: rysunków (97.) i tabel (14.) z adekwatnymi komentarzami do ich zawartości. Niestety w Tab. 4. s. 37-39 wielość literówek utrudnia odbiór treści, co na szczęście stanowi jeden wyjątek.

Wniosek końcowy i rekomendacja

W świetle wszystkich powyższych uwag, opinii i ocen stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Franciszka Bolechowskiego *Wpływ Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) na rozwój przedsiębiorstw turystycznych należących do sektora MŚP w Polsce* spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim określone w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (tj. Dz. U. 2024 r., poz. 1571, z późniejszymi zmianami).

W szczególności opiniowana dysertacja przedstawia oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a także prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w dyscyplinie Nauki o Zarządzaniu i Jakości oraz Jego umiejętności prowadzenia pracy naukowej, stąd stawiam wniosek o dopuszczenia mgr Franciszka Bolechowskiego do jej obrony.

Dodatkowo, zakres i sposób analizy uzyskanych wyników badań i sposób rozpracowania tematu dają w mojej opinii podstawy do wnioskowania o wyróżnienie niniejszej rozprawy doktorskiej.

